

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ
АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

МИЛЕНКОВА Римма Володимирівна

УДК 378:371.134

**ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ - 2008

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в лабораторії педагогічних інновацій Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент

КОЗЛОВА Олена Григорівна,

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, завідувач кафедри педагогіки вищої школи та педагогічного менеджменту, декан факультету післядипломної та додаткової освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

ПАЛАМАРЧУК Валентина Федорівна,

Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти, методист вищої категорії факультету підвищення кваліфікації керівних кадрів; кандидат педагогічних наук

САВЧЕНКО Ганна Олександрівна,

Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України, доцент кафедри вищої математики та інформаційних технологій.

Захист відбудеться «__» червня 2008 р. о «__» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.455.01 у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти АПН України за адресою: м. Київ, вул.. Артема, 52.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти за адресою: м. Київ, вул.. Артема, 52.

Автореферат розісланий «__» травня 2008 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О.І. Зайченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена інноваційними змінами в суспільстві, зокрема залученням України до євроінтеграційних процесів.

У часи перехідного періоду, який має ознаки незбалансованості економіки та високого рівня невизначеності векторів розвитку суспільства, винятково важливими учасниками інноваційно-динамічного розвитку виступають такі фінансові інститути, як банки. Вони відіграють найважливішу роль у подоланні кризи фінансових систем та забезпеченні сталого розвитку в умовах глобалізації, сприяють інтеграції країни у світову спільноту як рівноправного учасника ринкових перетворень.

Для ефективної реалізації завдань, покладених на банківські установи, необхідно вдосконалювати систему своєчасного оперативного задоволення потреб у фахівцях такої якості, яка забезпечуватиме конкурентоспроможність фінансової системи України. Подальший розвиток суспільства значною мірою залежить від того, наскільки сформовано освітню, загальнокультурну та соціально-психологічну готовність особистості фахівця банківської справи до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки України на інноваційних засадах.

Ураховуючи роль молодого покоління у розвитку інноваційних процесів країни та можливості, які надає система професійної підготовки особистості, саме на вищу освіту покладається завдання формування інноваційної культури фахівців. Професійна освіта не тільки сприяє реалізації цілей та можливостей людини, але також забезпечує адаптацію до швидкозмінних вимог навколишнього середовища, формує інноваційний світогляд, виступає фактором розвитку інтелектуального капіталу суспільства.

Соціальний запит на розробку методики формування інноваційної культури майбутніх фахівців зумовлено новими вимогами до професійної підготовки особистості. Запити педагогічної практики щодо досліджуваної проблеми зумовлені тим, що вищі навчальні заклади недостатньо реагують на наявні тенденції та теоретичні напрями підготовки сучасних спеціалістів.

Вивчення стану розв'язання проблеми в наукових джерелах з освітніх інновацій показало, що на теоретико-методологічному рівні найбільш докладно цю проблему розглянуто в роботах А. Герасимова, І. Єрмакова, Т. Ковальвої, І. Логінова, В. Паламарчук, І. Перлакі, І. Пригожина, Б. Санто та ін. Фактори, що впливають на прийняття рішення про введення нового, а також фактори впровадження інновацій в освіті досліджують зокрема Л. Даниленко, О. Козлова, О. Ларічев, О. Мармаза, Л. Подимова, В. Сластьонін.

Аналіз процесів оновлення професійної освіти представлено у ряді досліджень Г. Артемчука, С. Гончаренка, А. Грецова, В. Кременя, А. Маркової, В. Поповича, Г. Січкаренка, В. Фокіної, А. Фонарьова, Д. Чернілевського, А. Шаповалова та ін.

Нині значна увага приділяється поняттю «культура професіоналів», зокрема їх професійній, корпоративній, організаційній, інформаційній, комунікативній культурі та управлінській складовій. Інноваційна культура фахівців є поняттям, яке не достатньо досліджено та обґрунтовано в сучасній педагогічній науці та практиці. Різні аспекти культури як складові загальної культури вивчали В. Буйко, А. Ніколаєв (інноваційна культура), П. Образцов (інформаційна культура), С. Чукут (духовна культура), М. Тевене (організаційна культура), М. Подберезький (правова культура) та ін. Поняття інноваційної культури та умови її формування вивчали А. Ваєєва, О. Єфросініна, А. Кальянов, В. Кремень, Б. Лісін, В. Кузнецов, В. Носков, А. Поскряков та ін.

Не применшуючи значення теоретичних надбань з проблем формування інноваційної культури студентів, можна стверджувати, що існує об'єктивна потреба в подальшому дослідженні проблеми, висвітленні структурних компонентів інноваційної культури особистості. Поза увагою дослідників залишилося наукове обґрунтування педагогічних умов, визначення критеріїв і показників сформованості та розробка цілісного процесу формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Отже, актуальність теми дослідження зумовлена наявністю суперечності між потребою держави у включенні фахівців банківської справи в інноваційні перетворення, розвитку інноваційної культури майбутніх банківських фахівців та відсутністю розробки цілісної методики, впровадження якої забезпечить формування їх інноваційної культури в процесі навчання у вищих навчальних закладах. Необхідність розв'язання зазначеної суперечності між соціальним замовленням та наявною теорією і практикою професійної підготовки визначила актуальність і зумовила вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи»**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертації включено до розробки науково-дослідних тем Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України «Теоретико-методологічні засади оцінювання якості освіти (державна реєстрація № 0106U005370), «Моделі інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу» (№ 0106U012435) та «Організаційно-педагогічні умови управління якістю освіти в загальноосвітніх навчальних закладах» (№ 0105U000201).

Тему затверджено вченою радою Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України (протокол № 10 від 2 грудня 2004 р.) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 2 від 22 лютого 2005 р.).

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування педагогічних умов, розробка й апробація методики формування інноваційної культури студентів, які вивчають банківську справу.

Завдання дослідження:

- виявити соціокультурні передумови розвитку інноваційної культури особистості та висвітлити її компоненти для фахівців банківської справи;
- проаналізувати наявний стан інноваційної культури майбутніх банківських фахівців;
- визначити та експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування інноваційної культури у студентів, які вивчають банківську справу;
- розробити методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх фахівців банківської справи в контексті формування й розвитку інноваційної культури.

Об'єкт дослідження – процес формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи.

Предмет дослідження – педагогічні умови та методика формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи в процесі їх професійної підготовки.

Методологічна основа дослідження: загальнотеоретичні принципи теорії наукового пізнання; основні положення системно-структурного, діяльнісного, особистісно-розвивального, акмеологічного та культурологічного підходів до формування особистості; концептуальні положення про визначальну роль інноваційної діяльності у формуванні особистості; наукові засади сучасної філософії і педагогіки щодо дієвої особистості та її активної ролі в процесі професійного формування; нормативні документи про освіту, перспективи її розвитку, в тому числі Закони України «Про вищу освіту», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та ін.

Теоретичними засадами дослідження є положення філософії розвитку й професійної освіти (В. Віндельбанд, В. Кремень, С. Кримський, А. Печчеї, С. Франк); психолого-педагогічні основи становлення особистості в умовах неперервної професійної освіти (І. Бех, В. Дивак, А. Маркова, В. Маслов, С. Подмазін, В. Пуцов, Л. Сергеева, А. Чміль); наукові засади педагогічної інноватики (Л. Даниленко, Е. Лісс, В. Паламарчук, І. Перлак, А. Пригожин, Б. Санто); теорія організації навчального процесу у вищій школі (В. Андрущенко, А. Вербицький, Л. Пуховська, Н. Чибісова); основні положення теорії професійної діяльності фахівців банківської справи (А. Єпіфанов, В. Заутер, Д. Лукін, Т. Мазило, І. Майстренко, Н. Нілова, Г. Савченко, Н. Самоукіна, Т. Семененко, С. Тігіпко); теорія системного підходу до навчання (Г. Ващенко, Г. Єльнікова, М. Каган, Ю. Мальований, Т. Сущенко); наукові основи підвищення культури особистості (І. Джерелієвська, Е. Ільєнков, П. Козловські, М. Колесов, М. Коул, С. Скрібер); основи педагогіки та психології творчості (А. Горальський, В. Ніколко, С. Сисоева, В. Яковенко) та ін.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що *вперше* розроблено й обґрунтовано педагогічні умови та методику формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи.

Конкретизовано соціокультурні передумови розвитку інноваційної культури; критерії і показники виміру рівнів сформованості інноваційної культури студентів спеціальності «Банківська справа» та методику її діагностування.

Уточнено поняття інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи.

Подальшого розвитку набули положення щодо сутності та структури інноваційної культури особистості.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що було здійснено розробку: методичного забезпечення процесу формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи; програми спеціального навчального курсу; методичних рекомендацій з дотримання педагогічних умов та використання методики формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи; технології вимірювання рівнів сформованості інноваційної культури студентів.

Основні ідеї дисертаційного дослідження експериментально перевірено та впроваджено в навчально-виховний процес Української академії банківської справи Національного банку України (НБУ) (акт впровадження № 14-20/760 від 14.01.08), Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (акт впровадження № 01-15/51 від 18.01.2008), Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (акт впровадження № 15 від 17.01.2008).

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та реалізації завдань застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів дослідження. Аналіз, синтез, порівняння, узагальнення педагогічної, психологічної, нормативно-правової літератури та наукових досліджень з проблем економічного, культурного й інноваційного розвитку суспільства сприяли збору й систематизації фактичного матеріалу щодо теоретичних аспектів інноваційної культури. Використання анкетування, спостереження, тестування, методу експертних оцінок, бесід, ранжування дозволило виявити стан сформованості інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Метод моделювання використано для розробки педагогічних умов та методики формування інноваційної культури студентів. Педагогічний експеримент впроваджено з метою емпіричної перевірки ефективності застосування педагогічних умов та розробленої методики. Кількісний і якісний аналіз емпіричних даних з використанням методів математичної статистики та комп'ютерної обробки інформації застосовано для об'єктивізації виявлених тенденцій зміни рівнів сформованості інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи.

Експериментальною базою дослідження стали Українська академія банківської справи НБУ, Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ, Харківський інститут банківської справи Української академії банківської справи НБУ. Різними видами дослідно-експериментальної роботи було охоплено 392 студенти та 152 науково-педагогічних працівника ВНЗ, які готують фахівців банківської справи.

Організація дослідження реалізувалася поетапно з 2002 по 2007 р.

На першому, пошуково-констатувальному етапі, – 2002-2003 рр. – визначалися напрями дослідження, відбувалося вивчення філософської, соціологічної, економічної, психологічної, педагогічної літератури, здійснювалося теоретичне осмислення проблеми, конкретизація мети та завдань роботи, уточнення понятійного апарату дослідження, проведення заходів щодо виявлення рівня інноваційної культури студентів.

На другому, аналітико-діяльнісному етапі, – 2003-2006 рр. – теоретично обґрунтовувалися педагогічні умови та методика формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи, уточнювалися критерії, показники та рівні сформованості інноваційної культури як складової загальної культури особистості, проводився формувальний експеримент.

На третьому, завершально-узагальнюючому етапі, – 2006-2007 рр. відбувалося уточнення вихідних концептуальних положень, формулювання висновків та рекомендацій науково-педагогічним працівникам, визначалися подальші перспективи дослідження, проводились заходи щодо впровадження одержаних результатів у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів, які готують майбутніх банківських фахівців.

Особистий внесок полягає в уточненні поняття «інноваційна культура» на основі систематизації наукових підходів; виокремленні соціокультурних факторів розвитку інноваційної культури особистості; визначенні комплексу педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи, конкретизації критеріїв, показників та рівнів сформованості інноваційної культури студентів спеціальності «Банківська справа».

Вірогідність результатів дослідження забезпечено теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних позицій і відповідністю наукового апарату предмету дослідження, використанням системи взаємодоповнюючих методів наукового пошуку, адекватних його меті та завданням, якісним та кількісним аналізом експериментальних даних. Ефективність використаних методів наукового дослідження отримала своє підтвердження в процесі констатувального та формувального експериментів. Сформульовані в науковому дослідженні висновки були перевірені та винесені на розгляд педагогічного загалу.

Апробація результатів дослідження. Головні положення дисертації доповідалися на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях: «Гуманізація вищої освіти: філософські виміри» (Бердянськ, 4-7 липня

2003 р.), «Управління в освіті» (Львів, 19-20 квітня 2007 р.), «Менеджмент за умов трансформаційних інновацій: виклики, реформи, досягнення» (Суми, 10-12 травня 2007 р.), «Підготовка полікультурної багатомовної особистості в умовах інтеграції України у світовий освітній простір» (Чернігів, 2-3 листопада 2007 р.); *всеукраїнських наукових конференціях*: «Управління освіти в регіоні: пошуки оптимальних шляхів» (Суми, 22 квітня 2003 р.), «Формування творчої особистості майбутнього вчителя в умовах впровадження інноваційних освітніх технологій» (Суми, 16-17 грудня 2004 р.), «Ноосфера та інноваційна культура суспільства» (Київ, 11-12 березня 2005 р.), «Сучасні системи і технології управління у сфері освіти» (Суми, 27-28 травня 2004 р.), «Ідеї, реалії і перспективи педагогічних інновацій: філософія, психологія, методика» (Суми, 20-21 квітня 2006 р.).

Тема, перебіг та поточні результати дослідження обговорювалися на засіданнях лабораторії педагогічних інновацій Інституту педагогіки Академії педагогічних наук України; науково-методологічних, наукових семінарах і нарадах науково-педагогічних працівників Української академії банківської справи Національного банку України, Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка.

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 20 наукових працях, в яких повністю відображено основні результати дисертаційного дослідження. З них – 1 навчально-методичний посібник; 1 монографія у співавторстві; 13 статей (10 одноосібних та 3 у співавторстві), зокрема 8 статей подано у провідних фахових виданнях; опубліковано 5 тез доповідей з досліджуваної проблеми у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків (39 сторінок) та списку використаних джерел (235 найменувань, з них 8 – іноземними мовами, на 20 сторінках). Загальний обсяг дисертації – 254 сторінки, основний текст викладено на 188 сторінках. Роботу ілюстровано 13 таблицями, 13 рисунками, 5 додатками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його мету, основні завдання, предмет, об'єкт; наведено основні положення концепції дослідження; сформульовано завдання; визначено його теоретичне та методологічне підґрунтя; висвітлено наукову новизну та практичну значущість дослідження; подано відомості щодо апробації та впровадження результатів у практику.

У **першому розділі** – «Інноваційна культура особистості як предмет педагогічного дослідження» проаналізовано соціокультурні передумови розвитку інноваційної культури в суб'єктів сучасного суспільства, країни,

фахівців; уточнено поняття інноваційної культури особистості, його сутність, функції.

Виокремлено такі основні соціокультурні передумови розвитку інноваційної культури: тенденції щодо підвищення наукового рівня світогляду; увага до інноваційного культургешталту у філософії; пріоритетність застосування принципів системного підходу в науці; прискорене ефективне використання науково-технічних винаходів в економіці; нові можливості для розкриття інноваційного потенціалу особистості в освіті; значні результати у розвитку теорії та практики використання інновацій; інтердисциплінарність інноватики; загальний інноваційно сприятливий клімат у суспільстві, який за відсутності механізмів регулювання загрожує перетворитись у соціально деструктивне прагнення «нового заради нового».

Соціально-філософський аналіз явища «культура» та численних поглядів на його сутність дозволив визначити інноваційну культуру майбутніх фахівців банківської справи як складову їхньої загальної культури, що становить систему цінностей, знань, норм, умінь і навичок щодо генерування і впровадження інновацій, які формуються або розвиваються в особистості впродовж навчання у вищому навчальному закладі і забезпечують за певних умов реалізацію її інноваційного потенціалу в усіх сферах діяльності, зокрема професійній.

У дослідженні використано аксіологічний та структурно-функціональний підходи до розуміння сутності інноваційної культури. Аксіологічний підхід полягає в тому, що інноваційна культура розглядається як система цінностей; структурно-функціональний – передбачає розуміння певної системи матеріальних та ідеальних елементів, відображених у свідомості і поведінці людини, єдності з її реальним функціонуванням.

Виокремлено основні функції інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи:

- розвивальна (яка реалізується у пізнавально-перетворювальному ставленні до власної особистості – на рівні самоосвіти та самовиховання, прагнення до ціложиттєвого самовдосконалення; у творчому ставленні до професійної діяльності – на рівні готовності до постійного підвищення власного професіоналізму, використання нових сучасних підходів у роботі, прагнення досягти найвищих результатів завдяки впровадженню інноваційних технологій);
- регулятивна (завдяки якій здійснюється оцінка, прогностика, відбір змісту, форм та методів упровадження інновацій);
- соціокультурна (яка забезпечує сталий розвиток банківської справи України на інноваційних засадах, з урахуванням основних норм та цінностей загальної культури та корпоративної культури банківської галузі).

Здійснення міждисциплінарного аналізу явища інноваційної культури суспільства (В. Каширін, О. Каширіна, Б. Лісін, О. Попович), організації

(А. Баркер, Д. Шервуд), особистості (В. Джелалі, А. Ніколаєв, А. Поскряков), фахівців окремих напрямків діяльності (О. Аматыєва, А. Валєєва, Н. Гавриш, І. Курас, А. Марушкіна, Ю. Ситник), студентів (О. Єфросініна, А. Кальянов, В. Носков) дозволило визначити компоненти інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи, а саме: світоглядний, творчий, інформаційний, технологічний.

Світоглядний компонент інноваційної культури передбачає загальну активну життєву позицію особистості як запоруку її творчої та інноваційної діяльності, актуалізує мотиваційно-ціннісну та культурну сферу. Творчий компонент є необхідною нормативною ознакою інноваційної культури особистості і реалізується в розкритті творчого й інноваційного потенціалу особистості, підвищенні рівня креативності. Інформаційний – полягає у високому рівні загальної освіти, сукупності знань, понять, даних з теорії та історії інноватики й інформаційного забезпечення інновацій. Технологічний – розкривається в забезпеченні технологіями інформаційної підтримки інноваційної діяльності, креативного пошуку, самоменеджменту, самовдосконалення тощо.

За результатами дослідження вдалося виокремити основні критерії, параметри та показники сформованості інноваційної культури в майбутнього фахівця банківської справи. Основними показниками визначено ціннісні орієнтації (оцінка відбувалась за критеріями: інноваційні цінності, загальнокультурні цінності, цінності професійного самовдосконалення); творчий потенціал (увага приділялась креативності, готовності до змін, сприйнятливості до нововведень); технолого-інформаційна підготовка до інноваційної діяльності (досліджувалася за критеріями: інформаційні технології, технології інноваційного вирішення проблемних завдань, технології впровадження інновацій).

У дослідженні виявлено стан і проаналізовано дані, що свідчать про низьку обізнаність студентів у галузі інноватики та недостатнє усвідомлення можливості своєї активної участі у процесах перетворення суспільства. Аналіз, проведений методами анкетування, експертної оцінки та самооцінки діяльності студентів, вивчення внутрішньої документації ВНЗ виявив низький рівень сформованості інноваційної культури за параметрами критеріїв, зокрема таких, як інноваційні цінності (коефіцієнт сформованості 0,35) та цінності професійного самовдосконалення (0,4), креативність (0,5), технології інноваційного вирішення проблемних завдань (0,23), технології впровадження інновацій (0,2).

Узагальнення теоретичних та емпіричних досліджень дозволило визначити, що формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи буде ефективним, якщо визначити й науково обґрунтувати провідні компоненти та реалізувати в процесі професійної підготовки педагогічні умови формування інноваційної культури.

У другому розділі, «Педагогічні умови та методика формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи в процесі їх професійної підготовки» доводиться, що ефективне забезпечення процесу формування інноваційної культури студентів спеціальності «Банківська справа» (6.050105) стає можливим завдяки виконанню педагогічних умов:

- системний підхід до науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі з відображенням сутності інноваційної культури (створення інноваційного середовища у вищому навчальному закладі як зони сприяння розвитку інноваційного потенціалу студентів; оновлення навчально-виховного процесу підготовки майбутніх фахівців; надання можливостей для реальної інноваційної діяльності студентів упродовж професійної підготовки; формування інноваційних умінь, зумовлених змістом і особливостями професійної діяльності в галузі банківської справи);

- розвиток мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до нового як підґрунтя їхньої потреби в самовдосконаленні (розкриття та підвищення творчого потенціалу, ціннісного ставлення до створення та впровадження нового; формування готовності до навчання та особистісного самовдосконалення впродовж життя; вплив на мотиваційно-ціннісну сферу особистості у співвіднесенні з майбутньою професійною практикою в банківській галузі);

- спрямованість навчально-виховного процесу на підвищення рівня загальної культури особистості (формування у студентів образу сучасного банкіра з високим рівнем загальної культури та морально-етичних якостей; культивування у майбутніх фахівців норм, установок, цінностей та традицій професійного середовища банківської діяльності; формування вмінь критичної оцінки та прогнозування соціальних наслідків інноваційної діяльності у галузі банківської справи).

У дисертації розроблено методику формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи у процесі професійної підготовки, в основу якої покладено дотримання педагогічних умов.

Основні завдання методики полягали в тому, щоб поряд з предметно-змістовними результатами навчання (знання, вміння, конкретне вирішення інноваційних завдань тощо), здійснити вплив на загальнокультурні параметри особистості, які покликані забезпечити морально-етичний підхід до інноваційної діяльності, здатність до рефлексивного оцінювання, прогнозування наслідків та відповідальне ставлення до результатів впровадження інновацій.

Структура запропонованої методики формування інноваційної культури включає концептуальну, змістову, діяльнісну і діагностичну складові.

Концептуальна основа будується на врахуванні ідей системного, інноваційного, акмеологічного, культурологічного підходів та принципів ціложиттєвого навчання й виховання.

Змістова складова полягає в доповненні інваріантної частини програми професійної підготовки й розробці спеціального навчального курсу, включеного до варіативної складової; виокремленні знань, вмінь, прагнень, що характеризують інноваційну культуру студентів. Проаналізовано та вдосконалено програми спеціальних дисциплін, оновлено форми і методи роботи зі студентами. Змістове наповнення спеціального навчального курсу, розрахованого на 72 години аудиторних занять у формі лекцій, семінарів, тренінгів, самостійної творчої, освітньої та інноваційної діяльності студентів, визначено у відповідності до виокремлених у дослідженні сутнісних компонентів інноваційної культури особистості. Курс включає в себе чотири модулі: світоглядні основи взаємодії людини зі світом; психологічні аспекти інноваційності; інноваційна особистість в умовах інформатизації суспільства; технологічне забезпечення інноваційної діяльності.

Діяльнісна складова запропонованої методики реалізується в доборі форм і методів формування інноваційної культури, які впроваджуються за визначеними напрямками діяльності (навчальна, позанавчальна, саморозвиток). В основу вибору методів покладено положення про діяльнісний підхід, за яким діяльність розглядається як найважливіша умова розвитку особистості. Діяльність студентів була спрямована на отримання досвіду інноваційної професійної діяльності.

Діагностична частина полягає в аналізі досягнутих результатів відповідно до визначених критеріїв, показників та обґрунтованих рівнів сформованості інноваційної культури студентів. Застосовано діагностичний комплекс оцінювання інноваційної культури.

Методика передбачає органічну єдність таких напрямів: навчальна, позанавчальна та діяльність, спрямована на саморозвиток студентів.

У навчальній діяльності засобами формування інноваційної культури виступають навчальні курси обов'язкової програми підготовки банкірів; спеціальний навчальний курс; діяльність студентів у навчально-тренувальному банку у вищому навчальному закладі; навчально-виробнича практика у банківських установах; підготовка та захист студентами інноваційних проєктів, написання есе, участь у науково-практичних конференціях.

Позанавчальна діяльність забезпечує формування інноваційної культури особистості через організацію роботи творчих студентських об'єднань, науково-дослідних товариств; діяльності клубу «Банкір»; органів студентського самоврядування; творчі зустрічі з провідними фахівцями банківської справи.

Діяльність із саморозвитку студентів передбачає педагогічний вплив за такими напрямками: самостійне підвищення рівня загальної освіти; загальної культури; самовиховання, самовдосконалення особистісних якостей; самостійне підвищення рівня професіоналізму.

У роботі доводиться, що досягнення ефективності методики формування інноваційної культури студентів спеціальності «Банківська справа»

забезпечується реалізацією таких управлінських функцій: цілепокладання, планування, проектування, організація педагогічного процесу, прогнозування зміни засобів, методів та прийомів для корекції результату чи адаптації методики.

Впровадження методики формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи здійснювалось за етапами: інформаційно-орієнтувальному, організаційно-діяльнісному, регулятивно-розвивальному та коригувально-діяльнісному.

На інформаційно-орієнтувальному *етапі* реалізації методики зусилля було спрямовано на створення інформаційного простору для успішного формування інноваційної культури студентів.

На організаційно-діяльнісному – здійснено проектування найбільш ефективних шляхів формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи.

На регулятивно-розвивальному етапі здійснено оновлення змісту, форм, методів та засобів організації навчально-виховного процесу. Отримано зміни показників параметрів інноваційної культури, зокрема розкриття творчого потенціалу, розвитку ціннісного ставлення до професійної творчості, використання нових підходів до саморозвитку.

На коригувально-діяльнісному – проаналізовано особистісні зміни за критеріями та параметрами інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи щодо ефективності впровадження методики та корекції процесу професійної підготовки.

У **третьому розділі** – «Дослідна перевірка експериментальних педагогічних умов формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи» – описано організацію, хід проведення та результати педагогічного дослідження.

Вірогідність отриманих результатів забезпечена використанням комплексу методів наукового пошуку, зокрема кількісним та якісним аналізом даних.

Проаналізовано ситуацію щодо наявності інноваційної культури та можливостей її розвитку в навчально-виховному процесі; здійснено моніторинг щодо приросту знань, вмінь, навичок і цінніних орієнтацій, необхідних для фахівців банківської справи; інтерпретовано отримані дані й налагоджено зворотній зв'язок про ефективність формування інноваційної культури студентів.

Ефективність впровадження системи педагогічних впливів на формування професійно значущих якостей майбутніх банківських фахівців була доведена методом математичної статистики. Обчислення результативності здійснювалися за допомогою критерію К. Пірсона. Емпіричні значення критерію χ^2 до та після завершення експерименту представлені у табл. 1.

Результати показують, що характеристики усіх вибірок, які порівнюються, крім експериментальних та контрольних груп після закінчення експерименту співпадають з рівнем значущості 0,05 (табл. 1).

Таблиця 1

Емпіричні значення критерію χ^2 до та після завершення експерименту

	Контрольні групи до початку експерименту	Експериментальні групи до початку експерименту	Контрольні групи після проведення експерименту	Експериментальні групи після проведення експерименту
Контрольні групи до початку експерименту	0	0,66	0,14	15,67
Експериментальні групи до початку експерименту	0,66	0	0,69	21,57
Контрольні групи після проведення експерименту	0,14	0,69	0	14,66
Експериментальні групи після проведення експерименту	15,67	21,57	14,66	0

Значення $\chi^2_{\text{емп}} = 14,66 > 5,99 = \chi^2_{0,05}$, тобто достовірність відмінностей характеристик експериментальних та контрольних груп після проведення експерименту з формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи складають 95 %.

Залежність результатів саме від впровадження методики та дотримання визначених педагогічних умов доведена розрахунками математичної дисперсії. Оскільки початкові показники стану сформованості інноваційної культури наявного до проведення експерименту в контрольних та експериментальних масивах збігаються, а кінцеві (після закінчення експерименту) відрізняються, за підтвердженням підрахунків статистичної дисперсії, було зроблено висновок, що зміни на 62% були спричинені саме використанням запропонованої методики формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи.

Згідно отриманих даних у контрольних групах відбулося незначне збільшення частки студентів з високим (2%) та зниження з достатнім (1%) і початковим (2%). В експериментальних групах значно збільшилась кількість студентів з високим та достатнім рівнем інноваційної культури та суттєво зменшилась з початковим (табл. 2).

Результати вимірювання стану сформованості інноваційної культури у контрольних та експериментальних групах до та після експерименту

Рівень інноваційної культури	Контрольні групи до початку експерименту (%)	Експериментальні групи до початку експерименту (%)	Контрольні групи після проведення експерименту (%)	Експериментальні групи після проведення експерименту (%)
Високий	21	21	23	32
Достатній	38	35	37	46
Початковий	41	44	39	22

Репрезентовані в третьому розділі дані показують, що кількість студентів з високим рівнем інноваційної культури в експериментальних групах після проведення формувального експерименту порівняно з контрольними групами зросла на 9% від загального числа вибірки, частка студентів з достатнім рівнем – також на 9%, число майбутніх фахівців банківської справи з початковим рівнем інноваційної культури зменшилось на 22% (табл. 2).

Вагомих результатів досягнуто у формуванні технолого-інформаційної підготовки до інноваційної діяльності. Позитивні зміни у контрольних групах після проведення експерименту за високим рівнем дорівнюють 13,3 % від загальної кількості студентів (45% в межах рівня). Зменшення частки студентів з початковим рівнем становить 26,4 % від загальної вибірки (50% в межах рівня). Зазначених результатів досягнуто завдяки підвищенню коефіцієнтів сформованості за такими критеріями вказаного показника: «технології інноваційного вирішення проблемних завдань» (0,65) і «технології впровадження інновацій» (0,8).

У ході проведення формувального експерименту й аналізу його перебігу та результатів було сформульовано методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників щодо впровадження методики формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи у процесі професійної підготовки.

Процес формування інноваційної культури ґрунтується на оптимальному підборі системи методів, їх послідовності і комбінації з урахуванням мети, наявних факторів впливу на особистість студента, особливостей макро- та мікросередовища тощо.

На допомогу науково-педагогічним працівникам розроблено основні положення з реалізації процесуально-діяльнісної частини спеціального навчального курсу формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Описано зміст діяльності педагогів і студентів,

запропоновано педагогічні прийоми, оптимальні для навчання за кожним з модулів програми.

З метою досягнення високої ефективності у впровадженні цілісної методики рекомендовано застосовувати навчально-методичне забезпечення процесу професійної підготовки банківських фахівців з високим рівнем інноваційної культури, а саме:

- діагностичний комплекс оцінювання рівнів сформованості інноваційної культури, який складається з обґрунтованих критеріїв, показників, рівнів та застосування тестових завдань, шкал самооцінки, анкетувань;

- програму навчального спецкурсу з формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи та методичні рекомендації до її використання;

- рекомендовані до проведення кожного з модулів програми інформаційні ресурси, які сприяють вирішенню окремих завдань із формування інноваційної культури особистості.

Методичні рекомендації щодо формування інноваційної культури студентів забезпечують можливість досягнення прогнозованого ефекту застосування представленої методики підготовки майбутніх фахівців банківської справи протягом їхнього навчання у вищих навчальних закладах.

Здійснене дослідження, спрямоване на розвиток теорії і методики професійної освіти, дозволило зробити такі **висновки**:

1. Виявлено об'єктивні соціокультурні передумови розвитку інноваційної культури фахівців банківської галузі. Нинішня економічна ситуація вимагає впровадження таких педагогічних технологій підготовки студентів, які дозволять набути необхідну теоретичну та практичну базу для успішної інноваційної банківської діяльності. Розв'язання зазначеної проблеми вимагає розробки системи педагогічного впливу на особистість студента щодо формування в нього таких інноваційних якостей, які зможуть забезпечити значне підвищення ефективності його майбутньої професійної діяльності у банківській сфері.

Проведений аналіз джерел з проблеми формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи показав, що нині бракує досліджень, які досліджують сутність та обґрунтовують залежність сформованості інноваційної культури від загальної культури особистості та її проявів у професійній діяльності.

У дисертації проаналізовано сутність, зміст та структуру інноваційної культури майбутніх фахівців. Доведено, що інноваційна культура є складовою загальної культури особистості та реалізує такі функції: розвивальну, регулятивну, соціокультурну. Інноваційна культура реалізується в поєднанні таких її основних компонентів: світоглядного, творчого, інформаційного та технологічного.

2. З'ясовано, що ефективність реалізації педагогічного впливу значно підвищується за умов єдності та взаємозв'язку виокремлених у дослідженні

компонентів інноваційної культури. На основі цього було визначено критерії сформованості інноваційної культури (ціннісні орієнтації, творчий потенціал, технолого-інформаційна підготовка до інноваційної діяльності).

Виявлено та проаналізовано наявний стан інноваційної культури студентів спеціальності «Банківська справа», відповідно до критеріїв та показників; обґрунтовано рівні сформованості (високий, достатній, початковий) та наведено їх характеристичні ознаки (знання, вміння й прагнення).

За допомогою розробленої діагностичної методики визначено рівень сформованості інноваційної культури, який виявився недостатнім за такими параметрами критеріїв: інноваційні цінності, цінності професійного самовдосконалення, креативність, технології інноваційного вирішення проблемних завдань, технології впровадження інновацій.

3. Визначено основні умови ефективного формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи в процесі їх професійної підготовки. Такими педагогічними умовами є: системний підхід до науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі з відображенням сутності інноваційної культури; розвиток мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до нового як відображення їх потреби в самовдосконаленні; спрямованість навчально-виховного процесу на підвищення рівня загальної культури особистості. Доведено, що їх застосування забезпечує позитивні результати процесу формування інноваційної культури майбутніх банківських службовців.

4. Розроблено та експериментально перевірено методику формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи у вищих навчальних закладах. В основу реалізації методики покладено ідею про те, що процес формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи результативний лише тоді, коли він узгоджується зі структурою та функціями інноваційної культури, враховує органічну єдність навчальної, позанавчальної та діяльності по саморозвитку студентів і ґрунтується на дотриманні визначених у дослідженні педагогічних умов. Структура методики включає такі складові: концептуальну, змістову, діяльнісну та діагностичну. Результативність впровадження методики перевірено на таких етапах її реалізації: інформаційно-орієнтувальному, організаційно-діяльнісному, регулятивно-розвивальному та коригувально-діяльнісному.

Підтверджено ефективність запропонованої методики та дотримання визначених педагогічних умов, які сприяють формуванню інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи в процесі професійної підготовки.

5. Укладено методичні рекомендації для науково-педагогічних працівників щодо реалізації методики формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Запропоновано зміст діяльності педагогів і студентів, методи, педагогічні прийоми та засоби вдосконалення процесу професійної підготовки. Розкрито особливості реалізації спеціального

навчального курсу, спрямованого на формування інноваційної культури студентів.

Результати дисертаційного дослідження дають підстави вважати, що поставленої мети досягнуто, визначені відповідно до неї завдання реалізовано. Виокремлені педагогічні умови формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи та розроблена методика свідчать про необхідність зміни акцентів у процесі підготовки банківських фахівців на засадах оновлення основних складових навчально-виховної системи вищих навчальних закладів.

Представлене дослідження не претендує на повноту та вичерпність розробки всіх аспектів наявної проблеми формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Воно дозволяє окреслити коло проблем, які потребують подальшого вивчення. Перспективи додаткових досліджень проблеми автор вбачає в напрямках виявлення особливостей формування професійно значущих якостей фахівців банківської справи та розробки діагностичного інструментарію сформованості інноваційної культури фахівців різних напрямів професійної підготовки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Миленкова Р. В. Інноваційна культура: методичний супровід формування : навчально-методичний посібник для організації практичних занять та самостійного вивчення дисципліни / Р. В. Миленкова. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 67 с.
2. Козлова О. Г., Інноваційна культура: сутнісні характеристики : монографія / О. Г. Козлова, Р. В. Миленкова. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – 140 с.
3. Миленкова Р. В. Організація ситуацій ділового спілкування на заняттях з іноземної мови у вузах фінансової спрямованості / Р. В. Миленкова // Педагогічні науки : збірник наукових статей. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. – Вип. 2. – С. 70 – 74.
4. Миленкова Р. В. Humanistic Conceptions of Innovative Education / Р. В. Миленкова // Гуманізація вищої освіти: філософські виміри : III міжнародна науково-практична конференція, 4 – 7 липня 2003 р. : збірник наукових статей. – Суми – Бердянськ, 2003. – С. 70 – 71.
5. Миленкова Р. В. Деякі аспекти управління процесом навчання у вищій школі / Р. В. Миленкова // Управління освіти в регіоні: пошуки оптимальних шляхів: науково-практична конференція, 22 квітня 2003 р. : збірник наукових статей. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2003. – С. 90 – 92.
6. Миленкова Р. В. Деякі аспекти управління формуванням інноваційної культури майбутнього банкіра у позанавчальній діяльності / Р. В. Миленкова // Педагогічні науки : збірник наукових статей. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2004. – Вип. 2. – С. 122 – 127.

7. Миленкова Р. В. Особливості інноваційно спрямованого процесу навчання студентів ВНЗ фінансового профілю (на матеріалі вивчення іноземних мов) / Р. В. Миленкова // Педагогічні науки : збірник наукових статей. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2004. – Вип. 1. – С. 443 – 449.
8. Миленкова Р. В. Інноваційна культура особистості як складова її загальної культури / Р. В. Миленкова // Наука та наукознавство. – 2005. – № 4. – С. 94 – 101.
9. Козлова О. Г. Інноваційна культура особистості: пошуки сутності та змісту / О. Г. Козлова, Р. В. Миленкова // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : збірник наукових праць. – К., 2006. – Вип. 30. – С. 204 – 207.
10. Миленкова Р. В. Деякі проблеми формування творчої особистості майбутнього фахівця банківської справи / Р. В. Миленкова // Педагогічні науки : збірник наукових статей. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2006. – Вип. 1. – С. 44 – 50.
11. Миленкова Р. В. Педагогічні засади формування інноваційної культури студентів банківської справи / Р. В. Миленкова // Педагогічні науки : збірник наукових статей. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – С. 138 – 143.
12. Миленкова Р. В. Визначення стану сформованості інноваційної культури студента у контексті підготовки полікультурної особистості фахівця / Р. В. Миленкова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету : збірник наукових статей. – Чернігів, 2007. – Вип. 48. – С. 174 – 177. (Серія «Педагогічні науки»).
13. Миленкова Р. В. Методика формування інноваційної культури майбутніх банківських службовців / Р. В. Миленкова // Педагогічні науки : збірник наукових статей. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. – Вип. 4. – С. 313 – 319.
14. Козлова О. Г. Соціальні трансформації: інноваційна культура особистості в мінливому світі / О. Г. Козлова, Р. В. Миленкова // Менеджмент за умов трансформаційних інновацій: виклики, реформи, досягнення : науково-практична конференція, 10 – 12 травня 2007 р. : збірник статей. – Суми, 2007. – Ч. 1. – С. 33 – 36.
15. Миленкова Р. В. Підготовка спеціалістів для банківської сфери в контексті інтеграційних перетворень в Україні / Р. В. Миленкова, К. Ф. Черкашина // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – Т. 20. – С. 46 – 53.

АНОТАЦІЇ

Миленкова Р. В. Формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Університет менеджменту освіти Академії педагогічних наук України, Київ, 2008.

Дисертація присвячена вивченню інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Визначено соціокультурні передумови формування, функції й основні структурні компоненти інноваційної культури студентів, за допомогою яких можна розробити систему формування й розвитку цього особистісного утворення. Виокремлено критерії і показники виміру рівнів сформованості та методику діагностування інноваційної культури майбутніх банківських фахівців.

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено комплекс педагогічних умов, що забезпечують підвищення ефективності формування інноваційної культури студентів (системний підхід до науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ з відображенням сутності інноваційної культури; розвиток мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до нового як підґрунтя їх потреби у самовдосконаленні; спрямованість навчально-виховного процесу на підвищення рівня загальної культури особистості).

Розроблено й апробовано методику формування інноваційної культури майбутніх фахівців банківської справи. Цілісність методики досягається завдяки її системній реалізації в усіх видах діяльності студентів (навчальній, позанавчальній і саморозвитку).

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна культура особистості, інноваційна культура майбутніх фахівців банківської справи, формування інноваційної культури, ціннісні орієнтації, творчий потенціал, технологічно-інформаційна підготовка.

Миленкова Р. В. Формирование инновационной культуры будущих специалистов банковского дела. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Университет менеджмента образования Академии педагогических наук Украины, Киев, 2007.

В диссертационном исследовании на основе изучения состояния и перспектив развития банковской системы в Украине были изучены требования работодателей к специалистам банковского дела. Банки и финансово-кредитные учреждения нуждаются в своевременном и качественном пополнении штата сотрудников такими специалистами, которые смогут обеспечить конкурентоспособность финансовой системы Украины. Поскольку банки играют важную роль в обеспечении устойчивого развития государства, их требования к специалистам высоки и предполагают образовательную, общекультурную и социально-психологическую готовность личности к восприятию и воплощению в реальность идеи инновационного развития экономики Украины.

На основе анализа научных исследований и основных показателей социального развития выделены главные социокультурные предпосылки

формирования инновационной культуры личности. Среди них – общий инновационно благоприятный климат в обществе, который при отсутствии механизмов регулирования угрожает превратиться в социально деструктивное желание новизны ради самой новизны. Именно такие предпосылки порождают потребность общества в формировании инновационной культуры.

Автором представлен социально-философский анализ явления «культура» и научных подходов к определению его сущности. Раскрыто содержание понятия «инновационная культура» на уровне общества, организации, личности. Описана специфика проявлений инновационной культуры специалистов банковского дела, обусловленная особенностями их самореализации в профессиональной деятельности.

Теоретически обоснованы функции инновационной культуры будущих специалистов банковского дела, а именно: развивающая, регулирующая и социокультурная. Определение функций позволило выделить основные компоненты инновационной культуры личности, каковыми являются мировоззренческий, творческий, информационный и технологический.

В соответствии с компонентами диссертантом разработан комплекс критериев, показателей и уровней сформированности инновационной культуры будущих специалистов банковского дела.

Автором определены экспериментальные педагогические условия, которые способствуют формированию инновационной культуры студентов: системный подход к научно-методическому обеспечению учебно-воспитательного процесса в вузе с отражением сущности инновационной культуры; развитие мотивационно-ценностного отношения студентов к новому как основы их потребности в самосовершенствовании; направленность учебно-воспитательного процесса на повышение общей культуры личности.

В работе представлена авторская методика формирования инновационной культуры студентов, предполагающая педагогический процесс, который охватывает все виды деятельности будущих специалистов: учебную, внеучебную и саморазвитие.

Выявленные в ходе исследования проблемы способствовали разработке специального учебного курса по формированию инновационной культуры будущих специалистов банковского дела. Содержательная структура курса была определена в соответствии с компонентами инновационной культуры и включала в себя четыре модуля: мировоззренческие основы взаимодействия человека с миром; психологические аспекты инновационности; инновационная личность в условиях информатизации общества; технологическое обеспечение инновационной деятельности.

Доказано, что для существенного повышения эффективности использования методики формирования инновационной культуры необходимо, прежде всего, ввести в вариативную часть программы подготовки специалистов специальный учебный курс.

Апробация экспериментальной методики проходила в Украинской академии банковского дела Национального банка Украины (НБУ), Харьковском институте банковского дела Университета банковского дела НБУ, Львовском институте банковского дела Университета банковского дела НБУ в процессе подготовки студентов по специальности «Банковское дело».

Анализ полученных данных показал, что разработанная методика способствует успешному формированию инновационной культуры будущих специалистов банковского дела в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационная культура личности, инновационная культура будущего специалиста банковского дела, формирование инновационной культуры, ценностные ориентации, творческий потенциал, технолого-информационная подготовка.

Milenkova R.V. Forming an Innovative Culture of Future Bank Officers. – Manuscript.

Thesis seeking the Candidate Degree in Pedagogical Sciences specializing in 13.00.04 – Theory and Methods of Vocational Education. Education Management University of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2008.

The thesis is dedicated to the studying future bank officers' innovative culture. Socio-cultural conditions, functions and the main constituencies of the students' innovative culture, helping in building the system of this personal formation forming and development. The criteria's, level measuring indicators were defined; the diagnostic technique was proposed.

The theoretical and practical approbation of pedagogical factors, raising forming innovative culture efficiency (system-based science and methods providing the education process reflecting the content of the innovative culture; motivationally valuable students' attitude to new as their basis for self improvement; direction of the education process to the raising the general culture of personality) has been undertaken.

The technique of the process of forming future bank officers' innovative culture was developed and approved. The completeness of the technique is achieved by its system realization in all kinds of students' activities (study, out-of-study and self-improvement).

Key words: innovative activity, innovative culture of personality, innovative culture of future bank officers, forming an innovative culture, value orientations, creative potential, technologically-informative preparedness.